

JĀ!

DEMOKRĀTIJAS STIPRINĀŠANA SKOLĀ

DEMOKRĀTIJĀ!

MĒS, TĀPAT KĀ BITES, DZĪVOJAM SAIMĒ. TĀPAT KĀ KATRA BITE IR SVARĪGA RŪPĒS PAR STROPU, TĀ MĒS KATRS ESAM NOZĪMĪGS, VEIDOJOT LABĀKU VALSTI, EIROPU UN PASAULI.

IDEJU STROPS

JĀ!

INFORMĒ, IESAISTA, IEDVESMO
UN ATBALSTA PEDAGOGUS

10/2021

"Ideju strops" top projektā "DemokrātiJĀ". Projekta mērķis ir stiprināt demokrātijas kultūru Latvijas skolās. Ikvienu izglītības procesā iesaistītā JĀ! demokrātiskai un cieņpilnai apziņai, stājai un saziņai klasē, skolā, pilsētā, valstī ir mūsu nākotnes pamats. Saki arī savu JĀ!

Projektu "DemokrātiJĀ" finansē Islande, Lihtenšteina un Norvēģija caur EEZ un Norvēģijas grantu programmu "Aktīvo iedzīvotāju fonds". Projektu īsteno biedrība "Eiropas Kustība Latvijā" sadarbībā ar Fondu atvērtai sabiedrībai "DOTS".

AKTUALITĀTES

1.

Aicinām **pedagogus** pieteikties profesionālās pilnveides e-kursam "**DemokrātiJĀ**" (8 h). E-kursu izstrādāts dažādu mācību jomu pedagogiem un izvietots projekta "Skola2030" mācīšanās platformā "Skolo.lv". E-kursu apgūt pedagogs var sev ērtā laikā un tempā. Pieteikšanās e-kursam [šeit](#).

Par kursa apguvi dalībnieki saņems Apliecinājumu (8h). Ietvertās tēmas: demokrātijas vizītkarte, pilsoniskā sabiedrība, demokrātijas kultūra skolā,

skolas demokrātijas kultūras pašnovērtējums, demokrātijas kopienā, demokrātijas mācību saturā, metodes demokrātijas kultūras stiprināšanai, globālā pilsonība.

2.

Maini savu ideju pret balvu "DemokrātiJĀ: ideju banka"!

Demokrātijas kultūra skolā sākas ar katru no mums – ar pateiktu vārdu, uzdevumu, sarunu, balsojumu vai lēmumu. **Neturiet sveci zem pūra – dalieties ar idejām, īstenotajām metodēm, uzdevumiem, kā skolas dzīvi padarīt demokrātiskāku.**

Pieteikšanās konkursam [šeit](#).

Kā **PALDIES** saņemsiet **XXL izmēra metamo kauliņu komplektu** sarunai klasē par cieņu, draudzību, atbalstu, līdzdalību u.c. nozīmīgiem jautājumiem. Balvas saņems pedagogi, kuri savu ideju iesniegs līdz 2022. gada 1. martam. Idejas tiks apkopotas un izdotas 2022. gada "Ideju stropā" Nr. 12.

Sīkāka informācija info@eiropaskustiba.lv

3.

Aicinām organizācijas iesaistīties starptautiskā jaunatnes informācijas tīklā "Eurodesk"!

Jaunatnes starptautisko programmu aģentūra aicina NVO, jauniešu centrus, skolas vai pašvaldības, kam ir pieredze ES jaunatnes programmu "Erasmus+" vai Eiropas Solidaritātes Korpusa projektu realizācijā, kļūt par "Eurodesk" reģionālo koordinātoru vai informācijas punktu savā reģionā.

Plašāks apraksts un pieteikuma anketa pieejama tiešsaistē un aizpildāma **līdz 2022. gada 25. janvārim** [šeit](#).

"Eurodesk" tīklā visā Eiropā šobrīd darbojas vairāk nekā 1500 jaunatnes organizāciju 36 valstīs. Šī tīkla mērķis ir informēt jauniešus par mobilitātes iespējām Eiropā, kā arī mudināt jauniešus kļūt par aktīviem pilsoņiem. "Eurodesk" ar savu darbību atbalsta programmas "Erasmus+" un "Eiropas Solidaritātes korpuss", informējot jauniešus par viņu plašajām iespējām. Vairāk par "Eurodesk" var uzzināt www.eurodesk.lv vai www.eurodesk.eu tīmekļa vietnē.

AICINĀM VIDUSSKOLĒNUS PIEDALĪTIES DEBATĒS “#SATVERSMEI100: VĒRTĪBAS NĀKOTNEI”

Šogad svinam Latvijas Republikas pamatlikuma – Satversmes – apstiprināšanas 100. gadadienu. Lai rosinātu izzināt un izprast Satversmi, Valsts prezidents Egils Levits aicina jauniešus piedalīties debatēs par nozīmīgām Satversmes vērtībām.

Satversmes 100. pants paredz, ka ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, bet cenzūra ir aizliegta. Satversmes 95. pants deklarē, ka valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Kā līdzsvarot tiesības uz vārda brīvību ar cilvēka cieņu un cenzūras aizliegumu? Vai cieņpilnas sarunas labā var ierobežot vārda brīvību? Vai tas nozīmētu pārkāpt cenzūras aizliegumu?

Satversmes 115. pants paredz, ka valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, Satversmes ievadā noteikts, ka ikviens rūpējas par sabiedrības kopējo labumu, izturoties atbildīgi pret nākamajām paaudzēm, vidi un dabu. Tomēr valsts attīstībai un sabiedrības labklājībai ir nepieciešami resursi, tai skaitā dabas resursi. Vai, rūpējoties par nākamo paaudžu tiesībām dzīvot labvēlīgā vidē, var ierobežot pašreizējo paaudžu labklājību? Vai, sargājot vidi un dabu, var ierobežot tiesības uz privāto īpašumu, kuras aizsargā Satversmes 105. pants?

Satversmes ievads deklarē, ka 1918. gada 18. novembrī proklamētā Latvijas valsts ir izveidota, lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem. Lai augtu cilvēku labklājība, mūsu valstij ir jāiesaistās globālajā ekonomikā, jāpiemērojas tās standartiem. Kā saskaņot nacionālas valsts identitāti ar globalizācijas vienādojošo ietekmi un nepieciešamību Latvijai sekmīgi attīstīties atvērtā pasaulē?

Satversmē iekļautās vienlīdz būtiskās un nākotnei nozīmīgās vērtības savstarpēji reizēm var konkurēt, tādējādi veidojot izvēles dilemmas. Atbildes uz šīm un citām dilemmām debašu ciklā “#Satversmei100: vērtības nākotnei” kopā ar jauniešiem meklēs arī Valsts prezidents.

Pirmās debates notiks Satversmes apstiprināšanas 100. gadadienā – 2022. gada 15. februārī, no plkst. 14.00 līdz 15.30 Rīgas pilī. Debates vadīs radio un TV personība Toms Grēviņš. Gada garumā paredzēti arī vairāki pasākumi reģionos – Vidzemē, Latgalē, Zemgalē, Kurzemē un Sēlijā. Cikla noslēgums plānots 2023. gada februārī. Visi debašu cikli būs skatāmi tiešraidē Valsts prezidenta kancelejas tīmekļvietnē www.president.lv un sociālo tīklu Facebook, Twitter, YouTube kontos.

Šīs debates ir nozīmīgs solis jauniešu līdzdalībai Latvijas nākotnes veidošanā, kas mudina formulēt savas domas, kā arī sarunāties un sadzirdēt citu viedokli par mums katram svarīgiem jautājumiem. Debates tiks ierakstītas, un to saturs tiks apkopots, lai veidotu mācību un izziņas materiālu.

Aicinām jauniešus līdz 2022. gada 28. janvārim sagatavot mājas darbu un nosūtīt to uz e-pastu info@eiropaskustiba.lv:

1. izpētīt Satversmi un atrast tajā sev nozīmīgu vērtību dilemmas (var izmantot minētos piemērus vai izvēlēties citus);

2. aprakstīt piemērus, kur šodienas dzīvē saskatāmas izvēlēto vērtību dilemmas. Apraksta garums – līdz vienai A4 lapai.

Iesūtītie apraksti tiks izskatīti līdz 2022. gada 4. februārim, izvirzot sešus jauniešus 15. februāra debatēm. Tie jaunieši, kuri būs iesūtījuši savus darbus, bet nepiedalīsies pirmajā diskusijā, būs aicināti piedalīties nākamajās “#Satversmei100: vērtības nākotnei” debatēs.

Debašu ciklu organizē Valsts prezidenta kanceleja sadarbībā ar Vidzemes Augstskolu, biedrībām “Quo Tu domā?” un “Eiropas Kustība Latvijā”.

Sīkāka informācija

Liene Valdmane, biedrības Eiropas Kustība Latvijā ģenerālsēkretāre

info@eiropaskustiba.lv

22144144

Ka skolēnus iepazīstināt ar Satversmi, tās nozīmi un saturu?

Šajā "Ideju stropā" esam apkopojuši resursus, kā arī izstrādājuši un adaptējuši dažas praktiski izmantojamas metodes un uzdevumus. Jūsu ērtībai iekļaujam arī pilnu Satversmes tekstu, kas tiešsaistē pieejams [šeit](#).

Latvijas Satversmes Sapulces
1922. gada 15. februāra kopsēdē pieņemtā
Latvijas Republikas Satversme

1918. gada 18. novembrī proklamētā Latvijas valsts ir izveidota, apvienojot latviešu vēsturiskās zemes un balstoties uz latviešu nācijas negrozāmo valstsgribu un tai neatņemamām pašnoteikšanās tiesībām, lai garantētu latviešu nācijas, tās valodas un kultūras pastāvēšanu un attīstību cauri gadsimtiem, nodrošinātu Latvijas tautas un ikviena brīvību un sekmētu labklājību.

Latvijas tauta izcīnīja savu valsti Brīvības cīņās. Brīvi vēlētā Satversmes sapulcē tā nostiprināja valsts iekārtu un nolēma sev Satversmi.

Latvijas tauta neatzina okupācijas režīmus, pretojās tiem un atguva brīvību, 1990. gada 4. maijā atjaunojot valstisko neatkarību uz valsts nepārtrauktības pamata. Tā godina savus brīvības cīnītājus, piemin svešo varu upurus, nosoda komunistisko un nacistisko totalitāro režīmu un to noziegumus.

Latvija kā demokrātiska, tiesiska, sociāli atbildīga un nacionāla valsts balstās uz cilvēka cieņu un brīvību, atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības un ciena mazākumtautības. Latvijas tauta aizsargā savu suverenitāti, Latvijas valsts neatkarību, teritoriju, tās vienotību un demokrātisko valsts iekārtu.

Latvijas identitāti Eiropas kultūrtelpā kopš senlaikiem veido latviešu un lībiešu tradīcijas, latviskā dzīvesziņa, latviešu valoda, vispārcilvēciskās un kristīgās vērtības. Uzticība Latvijai, latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda, brīvība, vienlīdzība, solidaritāte, taisnīgums, godīgums, darba tikums un ģimene ir saliedētas sabiedrības pamats. Ikviens rūpējas par sevi, saviem tuviniekiem un sabiedrības kopējo labumu, izturoties atbildīgi pret citiem, nākamajām paaudzēm, vidi un dabu.

Latvija, apzinoties savu līdztvērtību starptautiskajā kopienā, aizstāv valsts intereses un veicina vienotas Eiropas un pasaules ilgtspējīgu un demokrātisku attīstību.

Dievs, svētī Latviju!

I nodaļa. Vispārējie noteikumi

1. Latvija ir neatkarīga demokrātiska republika.
2. Latvijas valsts suverēnā vara pieder Latvijas tautai.
3. Latvijas valsts teritoriju starptautiskos līgumos noteiktās robežās sastāda Vidzeme, Latgale, Kurzeme un Zemgale.
4. Valsts valoda Latvijā ir latviešu valoda. Latvijas karogs ir sarkans ar baltu svītru.

II nodaļa. Saeima

5. Saeima sastāv no simts tautas priekšstāvjiem.
6. Saeimu ievēlē vispārīgās, vienlīdzīgās, tiešās, aizklātās un proporcionālās vēlēšanās.
7. Sadalot Latviju atsevišķos vēlēšanu apgabalos, Saeimas deputātu skaits, kurš ievēlams katrā vēlēšanu apgabalā, noteicams proporcionāli katra apgabala vēlētāju skaitam.
8. Tiesības vēlēt ir pilntiesīgiem Latvijas pilsoņiem, kuri vēlēšanu dienā ir sasnieguši astoņpadsmit gadu vecumu.
9. Saeimā var ievēlēt katru pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš vēlēšanu pirmā dienā ir vecāks par divdesmit vienu gadu.
10. Saeimu ievēlē uz četriem gadiem.
11. Saeimas vēlēšanas izdarāmas oktobra mēneša pirmajā sestdienā.
12. Jaunie vēlētā Saeima sanāk uz pirmo sēdi novembra mēneša pirmajā otrdienā, kad arī izbeidzas iepriekšējās Saeimas pilnvaras.

- 13.** Ja Saeimas vēlēšanas Saeimas atļaišanas gadījumos notiek citā gada laikā, tad šāda Saeima sanāk ne vēlāk kā vienu mēnesi pēc tās ievēlēšanas un tās pilnvaras izbeidzas pēc trīs gadiem nākošā novembra mēneša pirmā otrdienā ar jaunievēlētās Saeimas sanākšanu.
- 14.** Ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu. Ja tautas nobalsošanā par Saeimas atsaukšanu nobalso vairākums no balsotājiem un vismaz divas trešdaļas no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita, tad Saeima uzskatāma par atsauktu. Tiesību ierosināt tautas nobalsošanu par Saeimas atsaukšanu nevar izmantot gadu pēc Saeimas sanākšanas, gadu pirms Saeimas pilnvaru beigām, Valsts Prezidenta pilnvaru pēdējo sešu mēnešu laikā, kā arī agrāk par sešiem mēnešiem pēc iepriekšējās tautas nobalsošanas par Saeimas atsaukšanu.
Vēlētāji nevar atsaukt atsevišķus Saeimas locekļus.
- 15.** Saeima savas sēdes notur Rīgā un tikai ārkārtīgu apstākļu dēļ tā var sanākt citā vietā.
- 16.** Saeima ievēlē savu prezidiju, kurš sastāv no priekšsēdētāja, viņa diviem biedriem un sekretāriem. Saeimas prezidijs darbojas nepārtraukti pa visu Saeimas pilnvaru laiku.
- 17.** Jaunievēlētās Saeimas pirmo sēdi atklāj iepriekšējās Saeimas priekšsēdētājs vai prezidija uzdevumā cits prezidija loceklis.
- 18.** Saeima pati pārbauda savu locekļu pilnvaras.
Saeimas locekļa pilnvaras iegūst Saeimā ievēlēta persona, ja tā Saeimas sēdē dod šādu svinīgu solījumu:
"Es, uzņemoties Saeimas deputāta amata pienākumus, Latvijas tautas priekšā zvēru (svinīgi solu) būt uzticīgs Latvijai, stiprināt tās suverenitāti un latviešu valodu kā vienīgo valsts valodu, aizstāvēt Latviju kā neatkarīgu un demokrātisku valsti, savus pienākumus pildīt godprātīgi un pēc labākās apziņas. Es apņemos ievērot Latvijas Satversmi un likumus."
- 19.** Saeimas prezidijs sasauc Saeimas sesijas un nosaka kārtējas vai ārkārtējas sēdes.
- 20.** Saeimas prezidijam ir jāsasauc Saeimas sēde, ja to prasa Valsts Prezidents, ministru prezidents vai ne mazāk kā viena trešā daļa Saeimas locekļu.
- 21.** Iekšējās darbības un kārtības noteikšanai Saeima izstrādā sev kārtības rullī. Saeimas darba valoda ir latviešu valoda.
- 22.** Saeimas sēdes ir atklātas. Desmit Saeimas locekļiem, Valsts Prezidentam, ministru prezidentam vai ministram pieprasot, Saeima ar ne mazāk kā divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākumu var nolemt noturēt aizklātu sēdi.
- 23.** Saeimas sēdes var notikt, ja tanīs piedalās vismaz puse Saeimas locekļu.
- 24.** Saeima, izņemot Satversmē sevišķi paredzētos gadījumus, taisa savus lēmumus ar klātesošo deputātu absolūto balsu vairākumu.
- 25.** Saeima izvēlē komisijas, noteicot to locekļu skaitu un uzdevumus. Komisijām ir tiesība pieprasīt savai darbībai vajadzīgās ziņas un paskaidrojumus no atsevišķiem ministriem un pašvaldības iestādēm, kā arī uzaicināt savās sēdēs dot paskaidrojumus attiecīgo ministriju un pašvaldības iestāžu atbildīgos priekšstāvjus. Komisijas var darboties arī starp sesijām.
- 26.** Saeimai jāieceļ noteiktiem gadījumiem parlamentāriskas izmeklēšanas komisijas, ja to pieprasa ne mazāk kā viena trešā daļa Saeimas locekļu.
- 27.** Saeimai ir tiesība iesniegt ministru prezidentam vai atsevišķam ministram pieprasījumus un jautājumus, uz kuriem ir jāatbild viņiem vai viņu pilnvarotai atbildīgai valsts amata personai. Ministru prezidentam vai ministram uz Saeimas vai tās komisijas pieprasījumu jāceļ tām priekšā attiecīgi dokumenti un akti.
- 28.** Saeimas locekli ne par balsošanu, ne par amatu izpildot izteiktām domām nevar saukt pie atbildības ne tiesas, ne administratīvā, ne disciplinārā ceļā. Saeimas locekli var saukt pie tiesas atbildības, ja viņš, kaut arī amatu izpildot, izplata:
1) godu aizskarošas ziņas, zinādams, ka tās nepatiesas, vai
2) godu aizskarošas ziņas par privātu vai ģimenes dzīvi.
- 29.** Saeimas locekli nevar apcietināt, izdarīt pie viņa kratīšanas, ne citādi aprobežot viņa personas brīvību, ja tam nepiekrīt Saeima. Saeimas locekli var apcietināt, ja to notver pie paša nozieguma pastrādāšanas. Par katru Saeimas locekļa apcietināšanu divdesmit četru stundu laikā jāpaziņo Saeimas prezidijam, kurš to ceļ priekšā nākošā Saeimas sēdē izlemšanai par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā vai par viņa atsvabināšanu. Laikā starp sesijām, līdz sesijas atklāšanai, par Saeimas locekļa paturēšanu apcietinājumā lemj Saeimas prezidijs.
- 30.** Pret Saeimas locekli nevar uzsākt kriminālvajāšanu bez Saeimas piekrišanas.

31. Saeimas loceklim ir tiesība atteikties no liecības došanas:

- 1) par personām, kuras viņam kā tautas priekšstāvim uzticējušas kādus faktus vai ziņas;
- 2) par personām, kurām viņš, izpildot savus tautas priekšstāvja pienākumus, uzticējis kādus faktus vai ziņas;
- 3) par pašiem šiem faktiem un ziņām.

32. Saeimas loceklis nevar pats, ne arī uz citas personas vārdu saņemt no valsts pasūtījumus un koncesijas. Šī panta nosacījumi attiecas uz ministriem, ja arī viņi nav Saeimas locekļi.

33. Saeimas locekļi saņem atalgojumu no valsts līdzekļiem.

34. Par Saeimas un komisiju sēžu atreferējumiem, ja tie saskan ar patiesību, nevienu nevar saukt pie atbildības. Par Saeimas un komisiju slēgtām sēdēm var sniegt ziņas tikai ar Saeimas vai komisijas prezidija atļauju.

III nodaļa. Valsts prezidents

35. Valsts Prezidentu ievēlē Saeima uz četriem gadiem.

36. Valsts Prezidentu ievēlē, atklāti balsojot, ar ne mazāk kā 51 Saeimas locekļu balsu vairākumu.

37. Par Valsts Prezidentu var ievēlēt pilntiesīgu Latvijas pilsoni, kurš sasniedzis četrdesmit gadu vecumu. Par Valsts Prezidentu nevar ievēlēt pilsoni ar dubultpilsonību.

38. Valsts Prezidenta amats nav savienojams ar citu amatu. Ja par Valsts Prezidentu ievēlētā persona ir Saeimas loceklis, tad viņam jānoliek Saeimas locekļa pilnvaras.

39. Viena un tā pati persona nevar būt par Valsts Prezidentu ilgāk kā astoņus gadus no vietas.

40. Valsts Prezidents, uzņemoties amata pienākumus, Saeimas sēdē dod šādu svinīgu solījumu: "Es zvēru, ka viss mans darbs būs veltīts Latvijas tautas labumam. Es darīšu visu, kas stāvēs manos spēkos, lai sekmētu Latvijas valsts un tās iedzīvotāju labklājību. Es turēšu svētus un ievērošu Latvijas Satversmi un valsts likumus. Pret visiem es izturēšos taisni un savus pienākumus izpildīšu pēc labākās apziņas."

41. Valsts Prezidents reprezentē valsti starptautiski, ieceļ Latvijas, kā arī pieņem citu valstu diplomātiskos priekšstāvjus. Viņš izpilda Saeimas lēmumus par starptautisku līgumu ratificēšanu.

42. Valsts Prezidents ir valsts bruņotā spēka augstākais vadonis. Kara laikam viņš ieceļ virspavēlnieku.

43. Valsts Prezidents uz Saeimas lēmuma pamata pasludina karu.

44. Valsts Prezidentam ir tiesība spert nepieciešamos militārās aizsardzības soļus, ja kāda cita valsts Latvijai pieteikusi karu vai ienaidnieks uzbrūk Latvijas robežām. Līdz ar to Valsts Prezidents nekavējoties sasauc Saeimu, kura lemj par kara pasludināšanu un uzsākšanu.

45. Valsts Prezidentam ir tiesība apzēlot noziedzniekus, par kuriem tiesas spriedums stājies likumīgā spēkā. Šo tiesību izmantošanas apjomu un kārtību nosaka īpašs likums. Amnestiju dod Saeima.

46. Valsts Prezidentam ir tiesība sasaukt un vadīt ārkārtējas ministru kabineta sēdes, noteicot tām dienas kārtību.

47. Valsts Prezidentam ir likuma ierosināšanas tiesība.

48. Valsts Prezidentam ir tiesība ierosināt Saeimas atlaišanu. Pēc tam izdarāma tautas nobalsošana. Ja tautas nobalsošanā vairāk nekā puse balsotāju izsakās par Saeimas atlaišanu, tad Saeima uzskatāma par atlaistu un izsludināmas jaunas vēlēšanas, kurām jānotiek ne vēlāk kā divus mēnešus pēc Saeimas atlaišanas.

49. Ja Saeima ir atlaista vai atsaukta, tad Saeimas locekļu pilnvaras tomēr paliek spēkā līdz jaunievēlējamās Saeimas sanāksšanai, bet līdzšinējā Saeima var sanākt uz sēdēm tikai tad, ja Valsts Prezidents to sasauc. Šādām Saeimas sēdēm dienas kārtību noteic Valsts Prezidents. Ne agrāk kā vienu mēnesi un ne vēlāk kā divus mēnešus pēc Saeimas atsaukšanas jānotiek jaunām vēlēšanām.

50. Ja tautas nobalsošanā vairāk nekā puse no nodotām balsīm izsakās pret Saeimas atlaišanu, tad Valsts Prezidents uzskatāms par atlaistu un Saeima ievēlē jaunu Valsts Prezidentu uz atlaistā Prezidenta atlikušo pilnvaru laiku.

51. Uz ne mazāk kā puses visu Saeimas locekļu priekšlikumu, Saeima slēgtā sēdē ar ne mazāk kā divu trešdaļu visu Saeimas locekļu balsu vairākumu, var nolemt atlaist Valsts Prezidentu. Pēc šāda lēmuma Saeima nekavējoši ievēlē jaunu Valsts Prezidentu.

52. Ja Valsts prezidents atsakās no amata, nomirst vai tiek atsaukts, pirms viņa amata laiks izbeidzies, Valsts Prezidenta vietu izpilda Saeimas priekšsēdētājs, kamēr Saeima izvēl jaunu Valsts Prezidentu. Tāpat Saeimas priekšsēdētājs izpilda Valsts Prezidenta vietu, ja pēdējais atrodas ārpus valsts robežas vai citādi aizkavēts izpildīt savu amatu.

53. Valsts Prezidents par savu darbību politisku atbildību neņes. Visiem Valsts Prezidenta rīkojumiem jābūt līdzparakstītiem no ministru prezidenta vai attiecīgā ministra, kuri līdz ar to uzņemas visu atbildību par šiem rīkojumiem, izņemot četrdesmit astotā un piecdesmit sestā pantā paredzētos gadījumus.

54. Valsts Prezidentu var saukt pie kriminālās atbildības, ja tam piekrīt Saeima ar ne mazāk kā divu trešdaļu balsu vairākumu.

IV nodaļa. Ministru kabinets

55. Ministru kabinets sastāv no ministru prezidenta un viņa aicinātiem ministriem.

56. Ministru kabinetu sastāda persona, kuru uz to aicina Valsts Prezidents.

57. Ministriju skaitu un to darbības apjomu, kā arī valsts iestāžu savstarpīgās attiecības nosaka likums.

58. Ministru kabinetam ir padotas valsts pārvaldes iestādes.

59. Ministru prezidentam un ministriem viņu amata izpildīšanai ir nepieciešama Saeimas uzticība un viņi par savu darbību ir atbildīgi Saeimas priekšā. Ja Saeima izteic neuzticību ministru prezidentam, tad jāatkāpjas visam kabinetam. Ja neuzticība izteikta atsevišķam ministram, tad tam jāatkāpjas un viņa vietā ministru prezidentam jāaicina cita persona.

60. Ministru kabineta sēdes vada ministru prezidents un viņa prombūšanas laikā tas ministrs, kuru viņš uz to ir pilnvarojis.

61. Ministru kabinets apspriež visus atsevišķus ministriju izstrādātos likumprojektus un jautājumus, kuri attiecas uz vairāku ministriju darbību, kā arī atsevišķu kabineta locekļu ierosinātus valsts politikas jautājumus.

62. Ja valsti apdraud ārējais ienaidnieks, vai ja valstī vai tās daļā ir izcēlies vai draud izcelties iekšējs nemiers, kurš apdraud pastāvošo valsts iekārtu, tad ministru kabinetam ir tiesības izsludināt izņēmuma stāvokli, par to divdesmit četrus stundu laikā paziņojot Saeimas prezidijam, kuram šāds ministru kabineta lēmums nekavējoties jāceļ priekšā Saeimai.

63. Ministriem, ja arī viņi nav Saeimas locekļi, un ministru pilnvarotām atbildīgām valsts amata personām ir tiesība piedalīties Saeimas un tās komisiju sēdēs un iesniegt papildinājumus un pārlabojumus pie likumprojektiem.

V nodaļa. Likumdošana

64. Likumdošanas tiesības pieder Saeimai, kā arī tautai šinī Satversmē paredzētā kārtībā un apmēros.

65. Likumprojektus var iesniegt Saeimai Valsts Prezidents, ministru kabinets, Saeimas komisijas, ne mazāk kā pieci deputāti, kā arī šinī Satversmē paredzētos gadījumos un kārtībā viena desmitā daļa vēlētajū.

66. Saeima ik gadus pirms saimnieciskā gada sākšanās lemj par valsts ienākumu un izdevumu budžetu, kura projektu tai iesniedz ministru kabinets.

Ja Saeima pieņem lēmumu, kurš saistīts ar budžetā neparedzētiem izdevumiem, tad lēmumā jāparedz arī līdzekļi, ar kuriem segt šos izdevumus.

Pēc budžeta gada notecēšanas ministru kabinetam jāiesniedz Saeimai apstiprināšanai norēķini par budžeta izpildīšanu.

67. Saeima lemj par valsts bruņotā spēka lielumu miera laikā.

68. Visiem starptautiskiem līgumiem, kuri nokārto likumdošanas ceļā izšķiramus jautājumus, nepieciešama Saeimas apstiprināšana.

Slēdzot starptautiskus līgumus, Latvija nolūkā stiprināt demokrātiju var deleģēt starptautiskām institūcijām daļu no valsts institūciju kompetences. Starptautiskus līgumus, kuros starptautiskām institūcijām tiek deleģēta daļa no valsts institūciju kompetences, Saeima var apstiprināt sēdēs, kurās piedalās vismaz divas trešdaļas Saeimas locekļu, un apstiprināšanai nepieciešams divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākums.

Latvijas dalība Eiropas Savienībā izlemjama tautas nobalsošanā, kuru ierosina Saeima.

Ja to pieprasa vismaz puse Saeimas locekļu, būtiskas izmaiņas nosacījumos par Latvijas

69. Valsts Prezidents izsludina Saeimā pieņemtos likumus ne agrāk kā desmitā dienā un ne vēlāk kā divdesmit pirmā dienā pēc to pieņemšanas. Likums stājas spēkā četrpadsmit dienas pēc izsludināšanas, ja likumā nav noteikts cits termiņš.

70. Valsts Prezidents izsludina pieņemtos likumus šādā kārtā: «Saeima (resp. tauta) ir pieņēmusi un Valsts Prezidents izsludina šādu likumu: (likuma teksts)».

71. Desmit dienu laikā, skaitot no likuma pieņemšanas Saeimā, Valsts Prezidents motivētā rakstā Saeimas priekšsēdētājam var prasīt likuma otrreizēju caurlūkošanu. Ja Saeima likumu negroza, tad Valsts Prezidents otrreiz ierunas nevar celt.

72. Valsts Prezidentam ir tiesības apturēt likuma publicēšanu uz diviem mēnešiem. Viņam likuma publicēšana ir jāaptur, ja to pieprasa ne mazāk kā viena trešā daļa Saeimas locekļu. Šīs tiesības Valsts Prezidents vai viena trešā daļa Saeimas locekļu var izlietot desmit dienu laikā, skaitot no likuma pieņemšanas Saeimā. Šādā kārtā apturētais likums nododams tautas nobalsošanai, ja to pieprasa ne mazāk kā viena desmitā daļa vēlētāju. Ja augšminēto divu mēnešu laikā šāds pieprasījums neienāk, tad pēc šī laika notecēšanas likums ir publicējams. Tautas nobalsošana tomēr nenotiek, ja Saeima vēlreiz balso par šo likumu un ja par tā pieņemšanu izsakās ne mazāk kā trīs ceturtdaļas no visiem deputātiem.

73. Tautas nobalsošanai nevar nodot budžetu un likumus par aizņēmumiem, nodokļiem, muitām, dzelzceļa tarifiem, kara klausību, kara pasludināšanu un uzsākšanu, miera noslēgšanu, izņēmuma stāvokļa izsludināšanu un tā izbeigšanu, mobilizāciju un demobilizāciju, kā arī līgumus ar ārvalstīm.

74. Saeimā pieņemtais un septiņdesmit otrā panta kārtībā apturētais likums ir atcelts tautas nobalsošanā, ja balsotāju skaits ir vismaz puse no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita un ja vairākums ir balsojis par likuma atcelšanu.

75. Ja Saeima ar ne mazāk kā divu trešdaļu balsu vairākumu pieņem likuma steidzamību, tad Valsts Prezidents nevar prasīt šāda likuma otrreizēju caurlūkošanu, to nevar nodot tautas nobalsošanai un tas ir izsludināms ne vēlāk kā trešā dienā pēc tam, kad Prezidents pieņemto likumu saņēmis.

76. Satversmi Saeima var grozīt sēdēs, kurās piedalās vismaz divas trešdaļas Saeimas locekļu. Pārgrozījumus pieņem trijos lasījumos ar ne mazāk kā divu trešdaļu klātesošo deputātu balsu vairākumu.

77. Ja Saeima grozījusi Satversmes pirmo, otro, trešo, ceturto, sesto vai septiņdesmit septīto pantu, tad šādi pārgrozījumi, lai tie iegūtu likuma spēku, ir apstiprināmi tautas nobalsošanā.

78. Ne mazāk kā vienai desmitai daļai vēlētāju ir tiesība iesniegt Valsts Prezidentam pilnīgi izstrādātu Satversmes grozījumu projektu vai likuma projektu, kuru Prezidents nodod Saeimai. Ja Saeima to nepieņem bez pārgrozījumiem pēc satura, tad tas ir nododams tautas nobalsošanai.

79. Tautas nobalsošanai nodotais Satversmes pārgrozījums ir pieņemts, ja tam piekrīt vismaz puse no visiem balsstiesīgiem.

Tautas nobalsošanai nodotais likumprojekts, lēmums par Latvijas dalību Eiropas Savienībā vai būtiskām izmaiņām šīs dalības nosacījumos ir pieņemts, ja balsotāju skaits ir vismaz puse no pēdējās Saeimas vēlēšanās piedalījušos vēlētāju skaita un ja vairākums ir balsojis par likumprojekta pieņemšanu, Latvijas dalību Eiropas Savienībā vai būtiskām izmaiņām šīs dalības nosacījumos.

80. Tautas nobalsošanā var piedalīties visi Latvijas pilsoņi, kuriem ir balsstiesības Saeimas vēlēšanās.

81.

Izslēgts ar 03.05.2007. likumu, kas stājas spēkā 31.05.2007.

VI nodaļa. Tiesa

82. Tiesu Latvijā spriež rajona (pilsētas) tiesas, apgabaltiesas un Augstākā tiesa, bet kara vai izņēmuma stāvokļa gadījumā – arī kara tiesas.

83. Tiesneši ir neatkarīgi un vienīgi likumam padoti.

84. Tiesnešus apstiprina Saeima, un viņi ir neatceļami. Tiesnesi pret viņa gribu atcelt no amata var Saeima vienīgi likumā paredzētos gadījumos, pamatojoties uz tiesnešu disciplinārkolēģijas lēmumu vai tiesas spriedumu krimināllietā. Ar likumu var noteikt vecumu, ar kura sasniegšanu tiesneši atstāj savu amatu.

85. Latvijā pastāv Satversmes tiesa, kas likumā noteiktās kompetences ietvaros izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei, kā arī citas ar likumu tās kompetencē nodotās lietas. Satversmes tiesa ir tiesīga atzīt par spēkā neesošiem likumus un citus aktus vai to daļas. Satversmes tiesas tiesnešus uz likumā noteikto laiku apstiprina Saeima ar ne mazāk kā 51 Saeimas locekļa balsu vairākumu.

86. Tiesu var spriest tikai tie orgāni, kuriem šīs tiesības piešķir likums, un tikai likumā paredzētā kārtībā. Kara tiesas darbojas uz sevišķa likuma pamata.

VII nodaļa. Valsts kontrole

87. Valsts kontrole ir neatkarīga koleģiāla iestāde.

88. Valsts kontrolierus ieceļ un apstiprina amatā tādā pat kārtībā, kā tiesnešus, bet tikai uz noteiktu laiku, kurā viņus var atcelt no amata vienīgi uz tiesas sprieduma pamata. Valsts kontroles iekārtu un kompetences nosaka sevišķs likums.

VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības

89. Valsts atzīst un aizsargā cilvēka pamattiesības saskaņā ar šo Satversmi, likumiem un Latvijai saistošiem starptautiskajiem līgumiem.

90. Ikvienam ir tiesības zināt savas tiesības.

91. Visi cilvēki Latvijā ir vienlīdzīgi likuma un tiesas priekšā. Cilvēka tiesības tiek īstenotas bez jebkādas diskriminācijas.

92. Ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā. Ikviens uzskatāms par nevainīgu, iekams viņa vaina nav atzīta saskaņā ar likumu. Nepamatota tiesību aizskārums gadījumā ikvienam ir tiesības uz atbilstīgu atlīdzinājumu. Ikvienam ir tiesības uz advokāta palīdzību.

93. Ikviens ir tiesības uz dzīvību aizsargā likums.

94. Ikvienam ir tiesības uz brīvību un personas neaizskaramību. Nevienam nedrīkst atņemt vai ierobežot brīvību citādi kā tikai saskaņā ar likumu.

95. Valsts aizsargā cilvēka godu un cieņu. Spīdzināšana, citāda cietsirdīga vai cieņu pazemojoša izturēšanās pret cilvēku ir aizliegta. Nevienam nedrīkst pakļaut nežēlīgam vai cilvēka cieņu pazemojošam sodam.

96. Ikvienam ir tiesības uz privātās dzīves, mājojuma un korespondences neaizskaramību.

97. Ikvienam, kas likumīgi uzturas Latvijas teritorijā, ir tiesības brīvi pārvietoties un izvēlēties dzīvesvietu.

98. Ikvienam ir tiesības brīvi izbraukt no Latvijas. Ikviens, kam ir Latvijas pase, ārpus Latvijas atrodas valsts aizsardzībā, un viņam ir tiesības brīvi atgriezties Latvijā. Latvijas pilsoni nevar izdot ārvalstīm, izņemot Saeimas apstiprinātajos starptautiskajos līgumos paredzētos gadījumus, ja ar izdošanu netiek pārkāptas Satversmē noteiktās cilvēka pamattiesības.

99. Ikvienam ir tiesības uz domas, apziņas un reliģiskās pārliecības brīvību. Baznīca ir atdalīta no valsts.

100. Ikvienam ir tiesības uz vārda brīvību, kas ietver tiesības brīvi iegūt, paturēt un izplatīt informāciju, paust savus uzskatus. Cenzūra ir aizliegta.

101. Ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu.

Pašvaldības ievēlē pilntiesīgi Latvijas pilsoņi un Eiropas Savienības pilsoņi, kas pastāvīgi uzturas Latvijā. Ikvienam Eiropas Savienības pilsonim, kas pastāvīgi uzturas Latvijā, ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties pašvaldību darbībā. Pašvaldību darba valoda ir latviešu valoda.

102. Ikvienam ir tiesības apvienoties biedrībās, politiskās partijās un citās sabiedriskās organizācijās.

103. Valsts aizsargā iepriekš pieteiktu miermīlīgu sapulču un gājienu, kā arī piketu brīvību.

104. Ikvienam ir tiesības likumā paredzētajā veidā vērsties valsts un pašvaldību iestādēs ar iesniegumiem un saņemt atbildi pēc būtības. Ikvienam ir tiesības saņemt atbildi latviešu valodā.

105. Ikvienam ir tiesības uz īpašumu. Īpašumu nedrīkst izmantot pretēji sabiedrības interesēm. Īpašuma tiesības var ierobežot vienīgi saskaņā ar likumu. Īpašuma piespiedu atsavināšana sabiedrības vajadzībām pieļaujama tikai izņēmuma gadījumos uz atsevišķa likuma pamata pret taisnīgu atlīdzību.

106. Ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai. Piespiedu darbs ir aizliegts. Par piespiedu darbu netiek uzskatīta iesaistīšana katastrofu un to seku likvidēšanā un nodarbināšana saskaņā ar tiesas nolēmumu.

107. Ikvienam darbiniekam ir tiesības saņemt veiktajam darbam atbilstošu samaksu, kas nav mazāka par valsts noteikto minimumu, kā arī tiesības uz iknedēļas brīvdienām un ikgadēju apmaksātu atvaļinājumu.

108. Strādājošajiem ir tiesības uz koplīgumu, kā arī tiesības streikot. Valsts aizsargā arodbiedrību brīvību.

109. Ikvienam ir tiesības uz sociālo nodrošinājumu vecuma, darbnespējas, bezdarba un citos likumā noteiktajos gadījumos.

110. Valsts aizsargā un atbalsta laulību – savienību starp vīrieti un sievieti, ģimeni, vecāku un bērna tiesības. Valsts īpaši palīdz bērniem invalīdiem, bērniem, kas palikuši bez vecāku gādības vai cietuši no varmācības.

111. Valsts aizsargā cilvēku veselību un garantē ikvienam medicīniskās palīdzības minimumu.

112. Ikvienam ir tiesības uz izglītību. Valsts nodrošina iespēju bez maksas iegūt pamatzglītību un vidējo izglītību. Pamatizglītība ir obligāta.

113. Valsts atzīst zinātniskās, mākslinieciskās un citādas jaunrades brīvību, kā arī aizsargā autortiesības un patenttiesības.

114. Personām, kuras pieder pie mazākumtautībām, ir tiesības saglabāt un attīstīt savu valodu, etnisko un kultūras savdabību.

115. Valsts aizsargā ikviena tiesības dzīvot labvēlīgā vidē, sniedzot ziņas par vides stāvokli un rūpējoties par tās saglabāšanu un uzlabošanu.

116. Personas tiesības, kas noteiktas Satversmes deviņdesmit sestajā, deviņdesmit septītajā, deviņdesmit astotajā, simtajā, simt otrajā, simt trešajā, simt sestajā un simt astotajā pantā, var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Uz šajā pantā minēto nosacījumu pamata var ierobežot arī reliģiskās pārliecības paušanu.

J. Čakste,
Satversmes Sapulces prezidents

R. Ivanovs,
Satversmes Sapulces sekretārs

Noderīgi resursi

Video "Tā ir Satversme". Izstrādāts 2017. gadā, kad Satversmei apritēja 95 gadi. Ieskats Latvijas pamatlikuma vēsturē, ietverta interesanta, viegli uztverama informācija – <https://www.saeima.lv/lv/galleries/video/5875>

Video "Satversmes sapulcei – 100!". Izstrādāts 2020. gadā. Ieskats Satversmes sapulces un Latvijas pamatlikuma vēsturē. <https://www.saeima.lv/lv/galleries/video/8825>

Video "Satversmes tiesas vebinārs Latvijas skolām "Skolēns – atbildīgs Latvijas pilsonis"", 2020. gads. Daudzpusīgs skats uz Satversmes nozīmību <https://www.youtube.com/watch?v=dhHLseZ3M5s>

JĀ!

UZDEVUMU KOPA NR. 1

1. uzdevums

Strādājiet grupā! Saskaitiet vārdus katrā Satversmes nodaļā (izmantojiet drukātu tekstu vai digitālos rīkus, [saite uz Satvermes tekstu](#))! Izrēķiniet, cik procentus no kopējā teksta garuma aizņem katra nodaļa! Ierakstiet katras nodaļas nosaukumu un svarīgāko informāciju!

Nodaļa	Vārdu skaits	Procenti	Nosaukums un svarīgākā informācija
Preambula			
1. nodaļa			
2. nodaļa			
3. nodaļa			
4. nodaļa			
5. nodaļa			
6. nodaļa			
7. nodaļa			
8. nodaļa			

2. uzdevums

Katrai Satversmes nodaļai izvēlieties citu krāsu! Attēlojiet 1. nodaļā aprēķinātos procentus (katras nodaļas garums) dotajā tabulā. Viens procents ir viena rūtiņa!

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.
31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.
41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.	50.
51.	52.	53.	54.	55.	56.	57.	58.	59.	60.
61.	62.	63.	64.	65.	66.	67.	68.	69.	70.
71.	72.	73.	74.	75.	76.	77.	78.	79.	80.
81.	82.	83.	84.	85.	86.	87.	88.	89.	90.
91.	92.	93.	94.	95.	96.	97.	98.	99.	100.

Izmantoto krāsu skaidrojums:

Preambula	☐
1. nodaļa	☐
2. nodaļa	☐
3. nodaļa	☐
4. nodaļa	☐
5. nodaļa	☐
6. nodaļa	☐
7. nodaļa	☐
8. nodaļa	☐

3. uzdevums

Pārrunājiet klasē un pabeidziet teikumus!

Pirms tam mēs zinājām/domājām _____

Tagad mēs zinām/domājam _____

Būtu svarīgi atcerēties _____

UZDEVUMU KOPA NR. 2

1. uzdevums

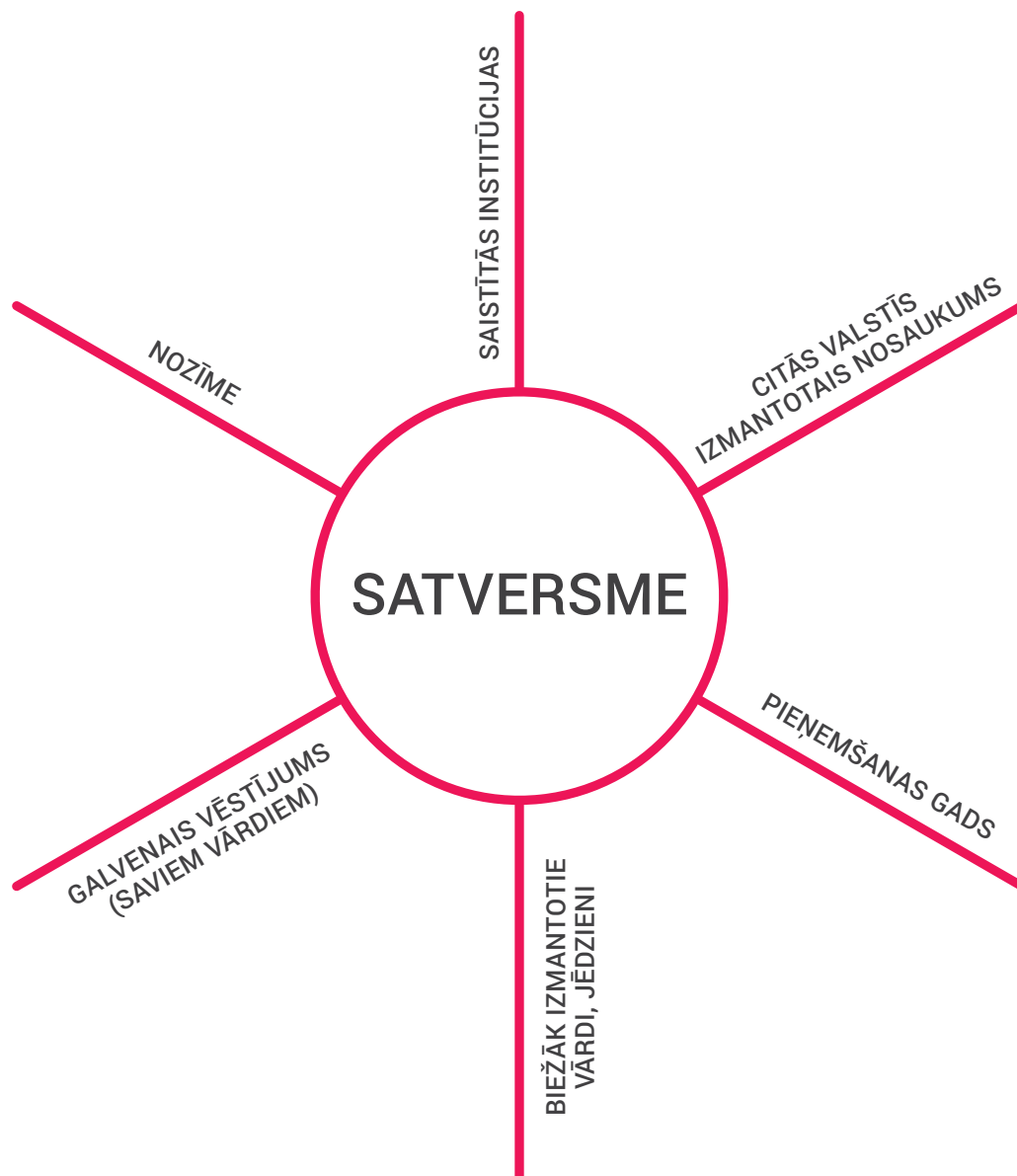
- Apskati kartītes un papildini tās! Neizmanto izziņas avotus, raksti to, ko zini par šiem jēdzieniem!
- Pārrunā paveikto ar klasesbiedriem! Par kuriem jēdzieniem zināt visvairāk, par kuriem vismazāk?
- Sadalieties grupās, izvēlieties vai izlozējiet vienu Satversmes nodaļu. Iepazīstiet Satversmes tekstu un papildiniet iepriekš rakstīto atbilstošā kartītē!
- No katras grupas izvēlieties vienu, kurš saviem vārdiem pārstāstīs citiem nozīmīgāko šajā Satversmes nodaļā! Šis cilvēks savu vietu nemaina. Grupas mainās pulkstenrādītājvirzienā, uzklausot stāstījumus par dažādām Satversmes nodaļām.
- Atgriezoties savā grupā, pārrunājiēt uzzināto un papildiniet kartītes!

LATVIJA	SAEIMA	LIKUMDOŠANA
TAUTAS NOBALSOŠANA	TIESA	MINISTRU KABINETS
CILVĒKA PAMATTIESĪBAS	VALSTS PREZIDENTS	VALSTS VALODA

2. uzdevums

Izmanto uzzināto un aizpildi *Ideju zirneklī!*

UZDEVUMU KOPA NR. 3

1. uzdevums

Strādājiet pāros! Ierakstiet interneta meklētājos vārdu "Satversme" un pārskatiet meklēšanas rezultātus:

- seciniet, kādos informācijas kanālos, vietnēs ir minēts vārds "Satversme";

- aprakstiet pārsteidzošāko, negaidītāko, interesantāko informācijas avotu, kurā minēts vārds "Satversme"!

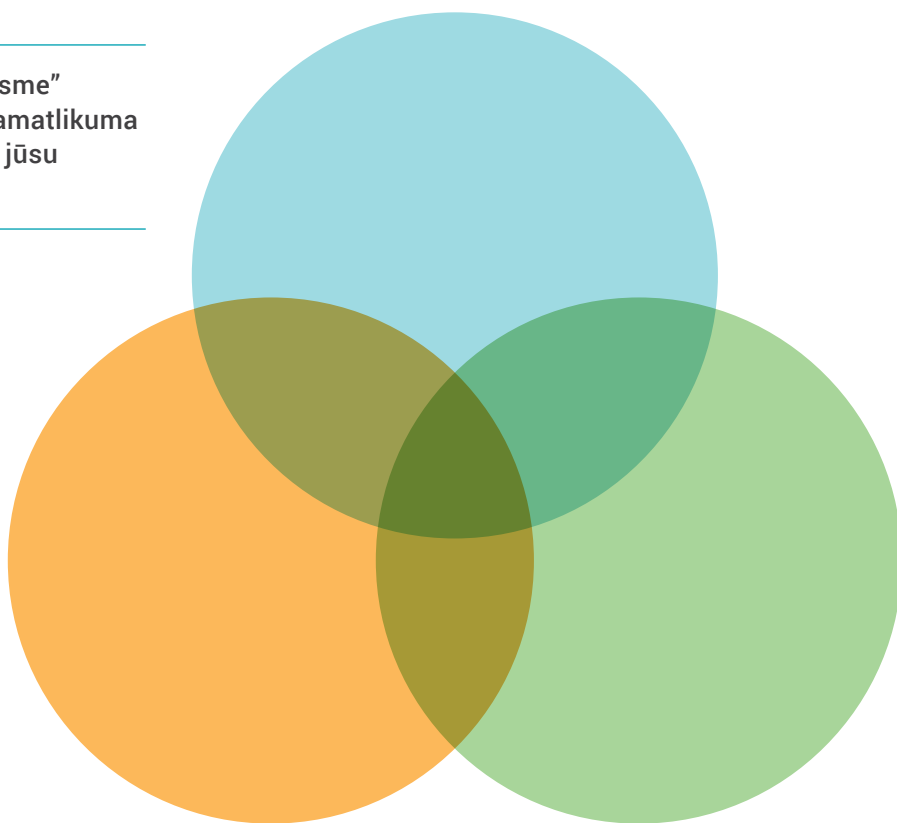

---

2. uzdevums

Apskatiet šķirkli "Latvijas Republikas Satversme" *Vikipēdijā!* Salīdziniet to ar divu citu valstu pamatlikuma (konstitūcijas) aprakstiem Vikipēdijā! Kādi ir jūsu secinājumi?

3. uzdevums

Kurš, jūsuprāt, ir vispilnīgākais, noderīgākais, ticamākais informācijas avots par Satversmi? Izveidojiet ticamāko informācijas avotu sarakstu!
